

[Erlendsson.]

Det er der ikke i dag. I dag er psykiatriske hospitaler behandlingsinstitutioner ligesom enhver anden behandlingsinstitution. Derfor er det urimeligt at fortsætte en lovgivning på det plan, at de stadig skal betragtes som plejehjem, når de dog, hvad udviklingen måske har medført, er blevet hospitaler på samme måde som de hospitaler, der behandler somatiske lidelser.

Det var ud fra den betragtning, jeg kom med mine indvendinger om denne stærkt tidsbegrænsede periode. Jeg mener ikke, at der er nogen grund til at opretholde en sådan ordning, netop fordi der er kommet disse store forbedringer med hensyn til behandlingen af de sindslidende. Derfor talte jeg også om en diskriminering i forhold til folk med andre sygdomme.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Jeg kan tilslutte mig hr. Erlendssons bemærkninger med hensyn til, at psykiatriske hospitaler efterhånden mere er behandlingshjem, end de er plejehjem.

Må jeg til indenrigsministeren sige, at det er fuldstændig rigtigt, at vi ikke har gjort ophævelser før. Det, der i øjeblikket med hensyn til lovforslaget medfører, at vi gør indsigtelse, er det, at ministeren bemyndiges til at fastsætte beløbet. Vi er imod disse bemyndigelser; derfor indsigelsen.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Det var dér, hunden lå begravet. Men dér kan jeg gøre opmærksom på, at det bliver i nøje overensstemmelse med socialministeren.

Til hr. Erlendsson: Netop på grund af de forbedrede muligheder har vi sat grænsen til 9 måneder, sådan at der skal være forskel. Der er større muligheder, mener vi, på dette område. Det er lægelig erfaring, det er lægelig indstilling hos dem, der har arbejdet med psykiatri igennem en menneskealder.

Ritta Ahm (KrF):

Jeg vil gerne bede indenrigsministeren høre efter, hvad jeg sagde før, og hvad mit spørgsmål gik ud på. Jeg var klar over, at mit spørgsmål faldt en lille smule uden for selve lovforslagets rammer, men alligevel havde det en sammenhæng.

Jeg vil gerne have at vide, efter hvilke

kriterier man tildeler disse lomme penge. Hvis ikke jeg kan få det at vide inden for dette lovforslags rammer, så kan jeg naturligvis stille spørgsmålet i kommunaludvalget på anden måde.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Jeg tror, man skal se den psykiatriske sagkunds kabs tilfredshed — eller consensus, hvordan man skal sige det — med dette forslag om udvidelse af tiden fra 6 til 9 måneder som en tilfredshed med, en anerkendelse af, at man nærmer sig de tilstande, der gælder for de somatiske sygehuse.

Nu er det jo sikkert også indenrigsministeren bekendt, at trafikskadede kan have meget lange ophold på hospitaler, og det er også bekendt, at de kirurgiske behandlingsmuligheder har gjort meget store fremskridt i de senere år. Alligevel kan ministeren vel ikke forlange, at man på grund af fremskridt inden for behandlingen af en bestemt gruppe sygdomme kommer med den konklusion, at så kan man passende begrænse behandlingstiden. Det ville da være urimeligt.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg skal ikke fortsætte en lægelig diskussion, men sige til fru Ritta Ahm, at jeg behøver i og for sig ikke have nogen opfordring til at høre efter fru Ritta Ahm, for det gør jeg altid særdeles intensivt. Må jeg sige med hensyn til lomme pengene, at jeg ikke kan vide alt om detaljer, så man må stille spørgsmålet senere.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om efterløn [af Ebba Strange m. fl.].

(Andre selvstændige forslag nr. LVI. Fremsat 28/1 76).

Forslaget sattes til forhandling.

Socialministeren (Eva Gredal):

SF har, bl. a. på baggrund af den store arbejdsløshed, fremsat forslag til folketingsbeslutning om efterløn. Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at det skal ses som en aktiv indsats til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed; der skal altså frigøres pladser til unge ved at give ældre adgang til at forlade erhvervslivet tidligere end den almindelige pensionsalder på 67 år. De ældre skal imidlertid have ret til at forlade arbejdsmarkedet ikke med en pension, men med en indtægt svarende til dagpengene for arbejdsløshedsforsikrede lønmodtagere.

Det er oplyst, at forslagsstillerne som baggrundsmateriale for forslaget bl. a. har brugt SID's forslag til efterløn og pensionsreformarbejdsgruppens rapport om udvidet adgang til førtidspension og fleksibel pensionsalder. De tanker, som ligger til grund for disse forslag, og ideen om at frigøre arbejdspladser til de unge, ser regeringen positivt på. Det er imidlertid meget tvivlsomt, om det foreliggende forslag til folketingsbeslutning tilgodeser de nævnte formål på en hensigtsmæssig og økonomisk forsvarlig måde.

Forslaget vil i realiteten svare til en nedsettelse af den almindelige pensionsalder fra 67 til 60 år. Det fremgår dog ikke klart, om husmødre og personer uden erhverv er omfattet af forslaget.

Indførelsen af en efterløn, som alene afhænger af størrelsen af den hidtidige indtægt, vil bryde ganske med principperne i pensionslovgivningen, herunder princippet om, at pension ydes til alle efter ensartede satser og ydes indtægtsreguleret til personer under 67 år.

Den foreslåede efterlønsordning vil selv sagt have en positiv indvirkning på beskæftigelsessituationen for de yngre, i det omfang, hvori erhvervsaktive benytter sig af ordningen og derved frigør en stilling, som vil blive besat ved ledighed. Det er dog ikke muligt på forhånd at vurdere, i hvilket omfang dette vil være tilfældet, eller om de ledigblevne stillinger rent faktisk vil blive besat med unge, som forslaget jo særligt sigter på at skaffe arbejde. Man må nok regne med, at et flertal af de ledigblevne stillinger vil blive besat med lidt mere modne erhvervsaktive snarere end med helt unge ar-

bejdsløse. Der er ikke i de eksisterende arbejdsmarkedsmæssige styringsmidler ret store muligheder for at dirigere de ledigblevne pladser til dækning af netop ungdomsarbejdsløsheden.

Forslaget giver anledning til flere betænkeligheder. Bl. a. vil det formentlig modvirke de hidtidige bestræbelser i retning af at skabe bedre muligheder for ældre arbejdstagere for at blive i arbejdet længst muligt. Jeg tænker her på arbejdet i de to ældreudvalg, som i 1972 blev nedsat af arbejdsministeren med henblik på at sikre ældres tilknytning til arbejdsmarkedet. Ganske vist siges det i bemærkningerne til forslagene, at det ikke er hensigten at presse mennesker, der ønsker at arbejde, ud af erhvervslivet, men det kan efter regeringens opfattelse ikke undgås, at etablering af en efterlønsordning som den foreslåede vil blive følt som et stærkt pres fra samfundets side mod de ældre.

Det er tillige bl. a. af hensyn til erhvervslivet betænkeligt, at ikke blot trætte og nedslidte, men også fuldt arbejdsdygtige og erhvervsaktive tilskyndes til at forlade deres arbejdspladser. I øjeblikket befinder vi os ganske vist i en lavkonjunktur, men ved en kommende højkonjunktur med fuld beskæftigelse vil en efterlønsordning modvirke de samfundsmæssige bestræbelser for at skaffe tilstrækkeligt udbud af arbejdskraft.

Endelig må det forudses, at den foreslåede efterlønsordning vil medføre betydelig uro i det eksisterende system for dagpenge under ledighed, da væsentlige betingelser for at oppebære arbejdsløshedspenge ikke kræves opfyldt. Jeg kan her nævne beskæftigelseskravene, kravet om, at den enkelte skal være arbejdssøgende, kravet om medlemskab af fagets arbejdsløhedskasse samt den tidsmæssige begrænsning.

Det vil måske også være vanskeligt for yngre ledige at acceptere, at ældre kan opnå samme ydelse som de selv og i visse tilfælde endog mere uden at skulle stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Der vil også kunne opstå modsætningsforhold mellem de ældre indbyrdes, når nogle ældre opnår dagpenge under uforskyldt og uønsket ledighed på basis af lang tids kontingentbetaling, medens andre opnår samme ydelse uden dette grundlag. Dette sidste vil i det mindste be-

[Socialministeren.]

tyde, at kontingentindtægterne for de 60—66-årige arbejdsløshedsforsikrede vil falde meget betydeligt og måske falde helt bort.

Med hensyn til forslaget indpasning i ATP-ordningen kan jeg nævne, at ATP-medlemmer, der af den ene eller den anden grund ophører som lønarbejdere i kortere eller længere tid før det 67. år, vil opnå en forholdsvis mindre ATP-pension.

Til forslaget om delvis arbejds løn og delvis efterløn kan jeg oplyse, at ældreudvalget vedrørende den private sektor drøfter spørgsmålet om en kombination af deltidsarbejde og delpension, løsrevet fra det nuværende pensionssystem. En sådan ordning forudsætter imidlertid, at arbejdsmarkedets parter skaber mulighed for at opnå deltidsansættelse. Om en sådan ordning vil få en beskæftigelsesmæssig effekt, er vanskeligt at bedømme, idet det må antages, at en del, som ellers ville have forladt arbejdsmarkedet, i givet fald vil forblive.

Til forslaget om efterløn til personer mellem 55 og 60 år kan anføres, at personer i erhverv, der nærmer sig 55 års alderen, vil blive tilskyndet til at blive i erhverv til det 55. år for at få efterløn fremfor en invalidepension.

I det hele taget rejser forslaget mange problemer ved at foreslå en ny form for social ydelse, der gives efter ganske anderledes retningslinjer end såvel pensioner som hjælp efter forsørgsloven — nu bistandsloven — og som derfor vil betyde meget forskellig stilling for folk, alt efter hvilken ydelsesform de bliver berettiget til.

Må jeg på trods af dette have lov at sige, at regeringen er positiv over for pensionsreformarbejdsgruppens forslag om en udvidet adgang til førtidig folkepension. Pensionsrapporten er for øjeblikket til udtalelse hos forskellige organisationer, og når materialet foreligger, vil regeringen komme med forslag til lempeligere regler for førtidspension.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at forslaget økonomiske konsekvenser vil blive meget begrænsede, såfremt det gennemføres nu, hvor der er stor arbejdsløshed, fordi udgifterne vil blive modsvaret af besparelser på andre områder. Denne vurdering anser regeringen for at være urealistisk. En efterlønsordning som den foreslåede vil

formentlig medføre en betydelig afgang fra arbejdsmarkedet, og i mange tilfælde, f. eks. for så vidt angår selvstændigt erhvervsdrivende og deltidsansatte, vil de afgående enten slet ikke eller kun delvis frigøre en arbejdsplads, men alligevel få fuld efterløn.

For så vidt angår personer, der allerede har forladt arbejdsmarkedet, herunder pensionister, vil der blive tale om nettoudgifter for alles vedkommende. Udgifterne til pension og offentlig hjælp til personer mellem 60 og 67 år kan anslås til ca. 3 mia kr. Udgiften til efterløn til de nævnte persongrupper vil beløbe sig til knap 8 mia kr. Netto-merudgiften vil således blive 5 mia kr. Her-til kommer så udgifter til efterløn til gruppen af personer mellem 60 og 67 år, som ikke er pensionister eller får offentlig hjælp. Skønnes det, at blot 10 pct. af denne gruppe vil benytte sig af forslaget, vil det medføre en udgift på yderligere 1 mia kr. Herfra skal dog trækkes udgifter til syge- og arbejdsløshedsdagpenge og offentlig hjælp til de 60—66-årige ikke-pensionister, der ikke er erhvervsaktive, og som overgår til efterløn. Denne reduktion af merudgifterne kan imidlertid ikke anslås.

Som man måske vil forstå, er der tale om udgifter af en størrelsesorden, som det ikke lige er tiden at komme med. Alt i alt indeholder efterlønstanken dog så positive sider, at en dybtgående undersøgelse af hele problematikken må forekomme ønskelig. Dette må dog ikke betyde en mindselse af anstrengelserne for gennem indsats til forbedring af arbejdsmiljøet at forebygge nedslidningen.

Som man vil kunne forstå af det, jeg har sagt, kan regeringen ikke gå ind for det af SF fremsatte forslag.

Albertsen (S):

Det forslag, som SF her har fremsat, er for så vidt sympatisk ud fra mange aspekter, på baggrund af den store arbejdsløshed, vi har, på baggrund af, at vi har et stigende antal invalidepensionister, og på baggrund af, at ønsket om at smidiggøre hele arbejdsmarkedet og afgangens derfra er en tankegang, som er stærkt fremme hos mange befolkningskredse. Derfor synes jeg, det er udmærket, at vi får en drøftelse om disse ting her.

Vi er vidende om, at en række betænknin-

[Albertsen.]

ger og en række kommissioner og udvalg har beskæftiget sig med disse ting, og det er jo heller ikke ukendt, at — det tror jeg ikke at jeg fornærmer forslagsstillerne med at sige — inspiration på dette område i væsentlig grad er kommet fra Specialarbejderforbundet i Danmark. Men der er ikke tale om et sammenfald mellem det forslag, som Specialarbejderforbundet er kommet med, og det forslag, som vi her drøfter, idet de elementer, som indgår i SF-forslaget, ikke er helt de samme, og de økonomiske konsekvenser vil for SFs forslag være af en helt anden rækkevidde end det, som Specialarbejderforbundet har peget på, ligesom også selve konsekvenserne med henblik på den enkeltes individuelle stillingtagen til overgang til dette er vidt forskellige, idet Specialarbejderforbundets tankegang bygger på, at bestemte grupper af befolkningen skulle have lettere adgang til at få en efterlønsordning. Det er rimeligt og forståeligt, at netop Specialarbejderforbundet peger på det, for de undersøgelser, der er foretaget, viser jo helt klart, at de hårdt arbejdende ufaglærte arbejdere er dem, der leverer langt det største antal procentuelt af invalidepensionister. Når man ser på befolkningssammensætningen, er det 30 pct. af befolkningen, der kan karakteriseres som ufaglærte, men når man ser på antallet af invalider, så er det næsten halvdelen af samtlige invalider, der kommer fra disse grupper. Derfor er et initiativ på dette felt særdeles påkrævet.

Jeg tror derimod ikke på den løsning eller det forsøg på løsning, som man her er kommet med, og som tilsyneladende måske nok kunne virke som en slags columbusæg, idet man siger, man imødekommer et behov for at fratræde arbejdsmarkedet på et tidligere stadium, hvorved man samtidig i nogen grad skulle løse arbejdsløshedsproblemet. Den sidste konklusion vil jeg advare imod at man drager. Den har Specialarbejderforbundet for sit vedkommende taget afstand fra og sagt, at en realisering af de tanker, som de er fremkommet med, betragter man som et bidrag til bekæmpelse af arbejdsløsheden, men det er kun et begrænset bidrag og må ikke betragtes som nogen løsning som sådan.

Vi er i socialdemokratiet meget åbne over for en drøftelse af disse ting. Vi mener ikke,

at arbejdsgrundlaget, som foreligger fra SFs side, måske er det mest brugbare, men synes godt, at vi allerede på dette stadium kan tillige en åben holdning med henblik på drøftelse i folketingets socialudvalg herom. Vi forventer, der kommer yderligere materiale desangående, og vil altså være åbne over for tankegangen, som her er udtrykt, men måske nok sigtende mere i retning af de tanker, som Specialarbejderforbundet har peget på, og som samtidig et vægtigt kommissionsmateriale giver os et godt arbejdsgrundlag for at drøfte videre på.

Vi vil tage venligt på en drøftelse og håbe, at vi får en drøftelse i folketingets socialudvalg herom. Men vi mener altså, der er adskillige løse fuger i det forslag her, og derfor må vi tage visse forbehold.

Bertel Haarder (V):

Vi hilser med tilfredshed, at også socialistisk folkeparti med sit punkt 3 i forslaget finder det nødvendigt at gribe ind over for arbejdsmarkedets parter med henblik på at sikre folk et friere valg, når det gælder arbejdstidens omfang.

Vi betvivler ikke SFs humane hensigter med det forslag, de har lagt frem her, men vi har jo også bemærket de udgifter, som socialministeren var inde på. Jeg vil gøre opmærksom på, at det er ikke blot et spørgsmål om at gøre op, hvad det egentlig koster i ekstra udgifter. Dette forslag drejer sig jo først og fremmest om at begrænse den indkomstmasse, som skal beskattes, som vi skal tage skatterne fra. Det er altså ikke blot dette, at man får en masse udgifter, det er også dette, at den tiltagende udstødning fra det danske arbejdsmarked, som har været en af de stærkeste drivkræfter i de senere års skatteskrue, den vil man yderligere give en ekstra tand.

Det er i forvejen sådan, at af en årgang 67-årige er de 60 pct. allerede på pension, og med dette forslag vil man altså fremme en udvikling i retning af, at endnu flere endnu tidligere skal ud af arbejdsmarkedet og i stedet for have deres indkomst over det offentlige. Det kan man jo godt unde de pågældende, det er ikke det, det drejer sig om, men man gør bare samfundet kolossalt meget fattigere derved, for man indskrænker den eneste rigdomskilde, vi har, nemlig mængden af arbejdsindsats, der gøres i det

[Bertel Haarder.]

danske samfund, og derved vil man ikke forbedre, men derimod forringe vores muligheder for at opretholde og videreføre vores sociale trykkesystem.

Det er altså de begrundelser, vi har for at tage ret så køligt på forslaget. Vi anfægter som sagt ikke hensigterne, men jeg vil gerne meget stærkt understrege, at vejen til f. eks. at få en bedre offentlig sektor, f. eks. at få råd til bedre pensioner, sådan som SF jo sammen med fremskridtspartiet har foreslået her for en time siden, vejen til det er sandelig ikke at reducere mængden af arbejdsindsatser, der lægges i det danske samfund. Vejen til det er sandelig ikke at reducere den samlede indkomstmasse, hvoraf skatterne skal tages. Vejen til det er snarere det stik modsatte. Jeg erkender ligesom socialministeren, at det er svært lige nu, men der er ingen grund til at tro, at denne arbejdsløshedssituation bliver permanent. Derfor skulle vi snarere bruge denne pause, vi har nu, til at finde ud af, hvordan vi under den næste højkonjunktur kan øge indkomstmassen og derved få råd til mange af de ting, der også står på SF's lange ønskeddel i politik.

Tandrup Jensen (FP):

I den nuværende situation med den store arbejdsløshed ser det fremsatte forslag meget fornuftigt ud. Dertil må jeg sige, at hvis socialistisk folkeparti m. fl. på et tidligere tidspunkt havde anvendt tilsvarende fornuft og ofret lidt mere opmærksomhed på fremskridtspartiets helt klare forslag, som netop imødekom den af forslaget omhandlede gruppe, så havde fremsættelsen af dette forslag været overflødig.

Vi i fremskridtspartiet finder det nærmest fremsat for at tilgodese SID i håb om — hvis jeg må bruge hr. Gert Petersens ord — måske at erobre nogle stemmer blandt disse medlemmer. Det skal siges helt klart, at vi i fremskridtspartiet erkender, at SID's medlemmer er hårdt ramt erhvervs sygdomsmæssigt. Vi vil da absolut sætte alt ind på at hjælpe disse mennesker. At SF så nu lige pludselig forsøger at sprede kærligheden til selvstændigt erhvervsdrivende, det er jo nogle helt nye toner, men det kan vi da hilse med glæde. For begge grupperes vedkom-

mende må jeg dog stadig fastholde, at de vil være bedre tjent med, at SF forhåbentlig inden så længe vil erkende, at fremskridtspartiets forslag vil gavne de i lovforslaget omtalte grupper på en betydelig bedre måde.

I relation til dagens forhandlinger føler man sig jo stærkt fristet til at fremsætte et dagsordensforslag. Det skulle gå ud på, at regeringen omgående fremsætter et forslag om, at skat på arbejdsindtægter og bolig må høje op fra den 1. januar 1977. For er der noget, der er socialt i dette land, så er det, når man skal betale skat for at gå på arbejde. Heldigvis deles disse synspunkter af flere og flere, også blandt SID's medlemmer og specielt i den aldersklasse, som omhandles af lovforslaget.

Gunner Baunsgaard (RV):

En nedsættelse af folkepensionsalderen lyder jo umiddelbart rigtig i den foreliggende situation, men der er nok alligevel grund til ligesom at sætte et spørgsmålstejn ved det. Tanken om, at vi skal nedsætte pensionsalderen, vil dog på et tidspunkt — og måske inden længe — trænge sig på.

Nu er det ikke så længe siden, vi talte om, at på en del arbejdspladser vil det være rimeligt, at de ældre fik mulighed for at arbejde længere end til det 67. år. Men forholdene skifter hurtigt. Problemet omkring en nedsættelse af pensionsalderen eller talen om efterløn vil presse sig på, og der vil nok inden så længe skulle tages stilling dertil. Vi må indstille os på en bedre fordeling af arbejdsmulighederne, og det står da allerede klart, at den tekniske udvikling medfører færre arbejdspladser, endog med udvidet produktion.

Jeg vil gerne med forslaget være med til at løse op for, at problemerne kan indgå i drøftelserne, også når arbejdsmarkedets parter skal forhandle inden næste overenskomstperiode. Der er brug for lempeligere regler for førtidspension, og når der kommer nogle ting herom, vil vi være med til at se med velvilje på det, men vi kan ikke fra det radikale venstre i dag — og set i en større sammenhæng på nuværende tidspunkt — give grønt lys for SF's forslag til folketingsbeslutning.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Selv om det måske kan lyde mærkeligt, så har det konservative folkeparti en vis sympati for det fremsatte forslag til beslutning, selv om vi ikke går så langt ned med hensyn til aldersgrænsen, som forslagsstillerne gør det.

I den alvorlige situation, vores samfund befinder sig i, kan det være på sin plads med nytænkning, men vi må desværre erkende, at vi ikke har råd til denne nytænkning i øjeblikket.

Selv om forslagsstillerne nævner milliardbeløbet, der udbetales i arbejdsløshedsunderstøttelse, så savner forslaget noget meget væsentligt, nemlig de økonomiske beregninger over udgifterne. I den nærmest fortvivlede økonomiske situation må et sådant forslag være ledsaget af de omtalte beregninger, da man ellers ikke har nogen mulighed for at diskutere det på et sagligt grundlag.

I bemærkningerne siger forslagsstillerne, at forslaget fremkommer under indtryk af den store arbejdsløshed, der hersker for tiden, men jeg finder ingen bemærkninger om en eventuel tidsbegrænsning af forslaget. Skulle det atter lykkes at få fuld beskæftigelse, så er der brug for alle hænder, og så er forslaget efter min mening overflødig.

Jeg har et par direkte spørgsmål til forslagsstillerne. Selv om der står „alle personer“, så vil jeg gerne her fra talerstolen have bekræftet, om forslaget også gælder de selvstændigt erhvervsdrivende, og om det også gælder for de hjemmearbejdende husmødre.

Det konservative folkeparti har som sagt sympati for forslaget, men ønsker gerne nærmere belysning af de stillede spørgsmål.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti kan ikke medvirke til forslaget i dets nuværende form. Vi mener, det er urealistisk på nuværende tidspunkt, men vi er helt klar over det problem, der ligger i det, og vi mener, at vi trænger til virkelig at se på de ting, som er årsag til arbejdsløshed og meget andet. Vi er nok også nødt til at se på, om det er realistisk at forvente, at det i løbet af få år bliver muligt at få alle i arbejde, om vi i virkeligheden ikke skal se på en ændret form.

Vi mener også, at der er behov for, at mennesker med særlig svært arbejde, der

slider på forskellige dele af systemet, har mulighed for at blive førtidspensioneret. Men vi mener, at der skal en dybere drøftelse til, og det er vi indstillet på.

Hanne Reintoft (DKP):

Vi vil meget gerne gå ind for SF's principielle tanke i forslaget til folketingsbeslutning om efterløn. Vi har jo selv i meget høj grad ønsket og foreslået nedsættelse af pensionsalderen, men deler også den opfattelse, at den nuværende folkepension er så lav, at en aldersnedsættelse må følges med en forhøjelse af pensionerne, hvis folk ikke skal komme uhjælpeligt i klemme.

Vi har også interesseret os meget for Specialarbejderforbundets forslag og er enige i grundtankerne bag sådan en reform. Reformen kommer også til at bygge på de virkelige, realistiske forhold på arbejdsmarkedet: den stadig hurtigere nedslidning, som er et meget stort problem, ikke mindst for dem, den rammer. Den vil også, som flere har sagt, bane vej for beskæftigelse af den unge generation. Jeg synes ikke, vi kan give op på forhånd og sige: vi ved ikke, om det er de unge, der kommer i arbejde. Det kan man jo prøve. Man kan også prøve gennem arbejdsformidlingskontorerne, fordi vi ved, de går menneskeligt så voldsomt til grunde i arbejdsløshed.

Netop de midaldrende arbejdsløse, der er så forfærdelig bange for aldrig at komme i gang igen, ville sådan et forslag som dette også lette betydeligt. Er der nogen, der frygter 26 ugers reglen, så er det netop dem på 55-57 år, som ikke kan se nogen udveje fremover.

Det vil skaffe mange nedslidte mennesker nogle i hvert fald rimelige år uden arbejdspress og uden den absolutte fattigdom, som folkepensionen fører med sig.

Forslaget til folketingsbeslutning er så løst i sin struktur, at vi uden betænkelighed kan tilslutte os den principielle linje, og vi forstår også, at forslagsstillerne har ønsket princippet vedtaget og ikke detaljerne.

Hertil skal jeg dog føje, at jeg synes, detaljerne åbner vide perspektiver. Noget af det vigtigste er for så vidt at få gennemdiskuteret finansieringen, fordi vi nok her må arbejde med en arbejdsgiverfinansiering med alle de vanskeligheder og ulemper og farer, dette rummer. Vi skal i hvert fald

[Hanne Reintoft.]

ikke gøre fejlen med 5 ugers reglen fra dag-pengereformen om igen, men må i hvert fald have en puljefinansiering.

Vi vil også meget gerne nærmere diskutere, hvad man mener med, at ordningen skal omfatte hele befolkningen. De, der har det allerstørste behov, er de ufaglærte arbejdere, og her ikke mindst den meget store gruppe arbejdende kvinder, der meget, meget tidligt afvises fra arbejdsmarkedet og henvises til dårlige former for social assistance.

Det vil også være meget vigtigt, om vi i dette forslag, denne idé, kunne få gennemført, at kvinderne betragtes som selvstændige individer, så vi ikke ved efterlønsberegninger skal ind i disse 1½ gangs beregninger, som man foretager for ægtepar nu.

Vi er også ganske opmærksomme på, at de selvstændige erhvervsdrivende har store problemer, men som det mange gange er sagt, er selvstændige erhvervsdrivende jo mange forskellige slags mennesker, og vi må i hvert fald prøve at omfatte den gruppe på den måde, at vi ikke gør fejlene fra den fulde folkepension om igen. Når man ser Danmarks Statistiks opgørelse over, hvordan de sociale indkomstoverførsler foregår, så må vi passe meget på, at vi ikke igen kommer til at svinge den almindelige lønarbejder til gavn for nogle grupper, der er meget differentierede i deres sociale behov.

Vi er også lidt ængstelige for at gennemføre en ordning, der ligesom cementerer, at så er folkepensionen måske god nok ved 67 års alderen. Vi ser det gerne kædet sammen med en forhøjelse af pensionerne i det hele taget.

Vi så også meget gerne — men det er altså svært at få en fornuftig debat om fornuftige ting både her i tinget og i socialudvalget — at vi kunne få en diskussion om udvidelse af vores invalidepensionistbegreb til en mere socialmedicinsk betinget indikationsform, netop fordi produktionsformerne er sådan, at også mennesker endnu tidligere faktisk, hvis man sammenligner helbredstilstanden og arbejdsmarkedsforhold, fremstår som invaliderede.

Netop denne problemstilling gør jo finansieringsformen meget vigtig, idet vi ikke kan acceptere, at erhvervs livet, som det har nu, faktisk har fuldstændig frit slag til at

nedslide folk hurtigere og hurtigere, og så betaler skatteyderne — det er lønarbejderne — solidarisk pensionerne og efterlønnen. Den skal betales, men det er meget vigtigt at lægge finansieringsformen om.

Som sagt vil vi meget gerne gå positivt ind i arbejdet og håber, det kan blive lidt mere konstruktivt end det, vi hidtil har set fra pensionsreformkommissionen.

Steen Folke (VS):

Både på grund af arbejdsløsheden, som vejer tungt i SF's argumentation, og på grund af den almindelige og stadig voksende nedslidning på arbejdsmarkedet kan der være god brug for en ordning noget i retning af en sådan efterlønsordning, som SF foreslår med dette forslag.

Vi mener i høj grad, der er brug for både nedsættelse af den egentlige pensionsalder og førtidspensionsalderen og for bedre vilkår for pensionisterne.

Hvis man således ser dette forslag isoleret, mener vi for så vidt, at det er et ganske udmærket forslag, som dels indeholder en faktisk sænkelse af folkepensionsalderen til 60 år, men med en langt bedre økonomisk sikring for de 60-66 årige, dels indeholder en sænkelse af førtidspensionsalderen fra 60 til 55 år med indførelse af en social indikation sideordnet med den lægelige.

Med hensyn til disse to punkter, som jo er nogle helt klare hovedpunkter i forslaget, kan vi tilslutte os ganske uden forbehold.

Med hensyn til det punkt 3 i forslaget, der drejer sig om den mere gradvise afgang fra arbejdslivet, vil jeg sige, at det er der givetvis også noget positivt i. Det er helt oplagt, at der er mange, som er i den situation, når de er nået til den alder, at de kunne have lyst til og behov for en nedtrapning af deres arbejdsindsats. Det er på mange måder umenneskeligt at blive stillet over for valget mellem enten at skulle lade sig knokle helt ned for fulde omdrejninger, om jeg så må sige, eller også at skulle helt ud af arbejdsmarkedet.

For så vidt vil jeg altså sige, at jeg kan godt se, der er noget positivt ved punkt 3. Alligevel har jeg også betænkeligheder over for denne del af forslaget. Jeg har bl. a. betænkelighed over for, at en sådan åbning af adgang til, at man skal kunne gå over på delvis løn og delvis pension, som realiteten i

[Steen Folke.]

det her er, vil kunne bruges af arbejdsgiverne til at presse folk over på det her, altså at man imod folks eget ønske — hvis arbejdsgiveren har brug for det — kan presse dem til at gå over på sådan en ordning. Der er nogle muligheder af den art.

Der er også nogle problemer efter min mening med at opretholde solidariteten mellem dem, der er heltidsansatte, heltidsarbejdende, og dem, der er på en eller anden form for deltid. Måske skulle man også lytte lidt efter den begejstring, som hr. Bertel Haarder omfattede netop denne del af forslaget med. Det kan måske være med til at gøre os andre lidt betænkelige.

Men som sagt, som helhed ser vi meget positivt på forslaget. Vi mener imidlertid nok, forslaget kan kritiseres, for så vidt som det kun afhjælper problemerne for en mindre del af de personer, som rammes af forholdene på arbejdsmarkedet, ikke blot arbejdsløsheden, men også de øgede krav om tempo, ændrede kvalifikationer osv. Der henvises i forslaget til forskelligt baggrundsmateriale, som betoner nødvendigheden af ændringer i pensionslovgivningen. Jeg mener, en grundlig orientering i det eksisterende materiale vil føre til et krav om langt mere radikale ændringer i lovgivningen på området. Man må generelt kritisere, at der ikke er mulighed for den sociale indikation i det hele taget på pensionernes område for samtlige personer, der rent faktisk er erhvervsudygtige. Der kan henvises til flere undersøgelser inden for pensionsområdet, hvis resultater tyder på, at mange af de førtids- og invalidepensioner, der i dag tilkendes på basis af lægelige diagnoser, i virkeligheden har deres baggrund i sociale og arbejdsmæssige forhold, og hvor det er en belastning både menneskeligt — og det er det vigtigste — men også administrativt, at der absolut skal gives en lægelig adgangsbillet.

Hertil kommer problemet omkring det stigende antal afslag på invalidepensionsansøgninger, hvor det lægelige grundlag hævdes ikke at være tilstrækkeligt for en pensionstilkendelse, men hvor det rent faktisk har vist sig umuligt for ansøgerne at sælge deres arbejdskraft og imødekomme de krav, der stilles til arbejdskraftens ydeevne. Bl. a. norske undersøgelser viser, at størsteparten af de personer, som får afslag på en pensi-

onsansøgning, aldrig kommer ud på arbejdsmarkedet igen, men havner før eller senere som pensionister alligevel, omsider kvalificeret af en psykisk invaliderende ventetid.

Det ville være rimeligt omsider at tage konsekvensen af disse mange erfaringer vedrørende den sociale og arbejdsmæssigt betingede erhvervsudygtighed og således udvide det foreliggende forslag til at omfatte en ydelse inden for den foreslåede økonomiske ramme til samtlige erhvervsudygtige inden for den erhvervsudygtige alder uden at skele til den i øvrigt ofte mangelfulde lægelige vurdering af sagen.

Vi mener med andre ord, der er behov for en endnu mere gennemgribende pensionsreform.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kristine Helberg) (SF):

Jeg vil alt i alt takke ordførerne for de mange venlige bemærkninger, der er faldet omkring vores forslag. Det er klart, at forslaget er et beslutningsforslag. Det vil sige, som fru Hanne Reintoft meget rigtigt udtrykte det, det har været vores hensigt med forslaget at stille nogle problemer frem, tage dem op til debat og tage nogle principielle standpunkter op til diskussion her i tinget og forhåbentlig også ude i befolkningen.

Det er ikke noget, som vi er fremkommet med her og nu i anledning af arbejdsløshedssituationen, selv om den nuværende situation måske gør forslaget særlig aktuelt og, forekommer det os, gør det særlig nødvendigt at gennemføre noget i den retning. Vi har arbejdet med disse tanker i årevis. De, der har siddet i folketinget længe nok, vil måske erindre den såkaldte kulegravningsbølge, der — som et af sine væsentligste punkter set fra SF's deltageres side — pegede på nødvendigheden af at opløse pensionsordningerne, opløse det stive pensionssystem, hvorefter folk simpelt hen mekanisk kasseres i en eller anden bestemt alder. Det, der var vores idé med det, var at opløse det både til den ene side og til den anden side, at gøre denne overgang væsentlig mere fleksibel. Men i den situation, vi er i i øjeblikket, mener vi blot, at den situation er inde, hvor en sådan opløsning i hvert tilfælde nedad på aldersstigen kan gennemføres.

Jeg vil takke ministeren for tilsagnet om

[Kristine Heltberg.]

at tage disse ting op til en nøjere drøftelse, ligesom også hr. Albertsen, synes jeg, er kommet med nogle gode løfter om, at vi får et nyttigt arbejde i udvalget, som måske kan blive grundlag for en videreførelse af sagen på en mere præcis måde, end det har været muligt i sådan et forslag.

Fru Karen Thurø Hansen spurgte mig, om det var meningen, at dette forslag skulle være et tidsbegrænset forslag af hensyn til arbejdsløshedssituationen. Nej, slet ikke, tværtimod vil jeg næsten sige. Vi mener snarere, at arbejdsløshedssituationen kan bruges som en anledning til at opløse situationen og ikke det modsatte.

Jeg vil bekræfte, sådan som fru Karen Thurø Hansen vist med rette har opfattet det, at når der står „alle personer“, så gælder det virkelig, at vores hensigt er at lette alle personers adgang til en efterløn, både de mange små erhvervsdrivende og også landmænd, der er meget hårdt udslidt i en ret tidlig alder, og naturligvis også kvinderne, som er en ganske særlig forsømt gruppe også i denne henseende. Der er også peget meget rigtigt på, at naturligvis skal sådan en ordning ikke skæmmes af de nuværende opdelinger i folk, der er gift, og folk, der bare er tilbehør til deres ægtemand, og folk, der er selvstændige personer.

Jeg vil gerne takke specielt fru Hanne Reintoft og hr. Steen Folke for mange positive bidrag til denne debat, men alt i alt vil jeg mene, at vi med dette forslag blot har startet en diskussion. Naturligvis mangler vi en masse beregninger og en masse argumentation for, hvorledes en lovgivning på dette område kan føre frem til resultater, som man kan være tilfreds med.

Men en af de ting, der må stå ganske klart, er, at det ikke er hensigten med dette forslag at presse folk ud af arbejdsmarkedet ved en ny tilfældig grænse, 60 år i stedet for 70 år eller 67 år, men tværtimod, det er selve denne blødgøringsproces, opblødningen af menneskets aldre, der er vores hovedærinde, og så vidt jeg kan forstå, er det også denne side af sagen, der har mødt en del sympati.

Jeg er fuldstændig klar over, at hr. Bertel Haarder mener, det i en situation, hvor der er brug for en større arbejdsskare end i øje-

blikket, ville være svært at gennemføre noget sådant, men jeg vil til hr. Bertel Haarder sige, at produktiviteten har været så stærkt stigende, at jeg tror, hans bekymringer for, at vi kommer til at mangle arbejdskraft, i hvert tilfælde ikke vil være særlig aktuelle i overskuelig tid.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Finansudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet (Lovf. nr. 219). Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 19. marts, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af regler for statens udbetaling af refusion af kommunernes udgifter i henhold til den sociale pensions- og bistandslovgivning m. v.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter. (Belåning af institutionsbyggeri m. v. og andelsboliger).

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri. (Boliger for ældre. Sociale institutioner m. v.).

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Ændrede regler for hjælp til uddannelse).

[Formanden.]

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af adoptionsloven. (Undersøgelse i adoptionsager).

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændringer som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens ophævelse m. v.).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Overgangsregler for institutionernes overførelse).

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter. (Tillægsafgift for udgående forretninger og politifremstillinger).

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af myndighedsloven. (Myndighedsalderen).

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser med 20 års aldersgrænser m. v.

11) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om sterilisation og kastration. (Sterilisation af mænd uden for sygehuse).

12) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse [af Inge Krogh m. fl.].

13) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i adoptionsloven [af Glistrup m. fl.].

14) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om pas til danske statsborgere m. v.

Mødet hævet kl. 17.37.